

Levice a pravice na Slovensku a v Evropě

Ve dnech 20.–21. března 2003 se ve východoslovenském Prešově konala – jakožto již VI. ročník Prešovských politologických dní – konference na téma „Levice a pravice na Slovensku a v Evropě“, pořádaná Katedrou politologie FF Prešovské univerzity. Vedle zástupců řady slovenských politologických pracovišť byli na konferenci přítomni i účastníci z České republiky, Polska a USA.

První den jednání zahájila vedoucí katedry politologie FF Prešovské univerzity doc. Marcela Gbúrová, která prezentovala kritický přehled základních bodů vývoje a rysů slovenské levice. Prof. Vladimír Seiler (FPVMV UMB, Banská Bystrica) se zabýval spojením národní a sociální dimenze v případě HZDS a konvergencí levicových a pravicových řešení ekonomických problémů u slovenských vládních politických stran. Doc. Ladislav Orosz se věnoval institutu hospodářských, kulturních a sociálních práv jako oblasti zápasu mezi slovenskou levicí a pravíci a mj. popsal dvě koncepce přístupu k těmto právům, koncepci chápající je pouze jako programové cíle, k nimž má činnost státu směřovat, a koncepci chápající uvedené práva jako na státu právně vymahatelná. Doc. Vladimír Prorok (VŠE, Praha) se zamyslel nad rozdíly mezi slovenskou a západoevropskou levicí a pravíci a nad možnými alternativami společenského vývoje na globální úrovni na základě aplikace teorie Kondratěvových cyklů, přičemž vedle možnosti pravicového pokusu o stabilizaci „bojem proti terorismu“ a omezováním demokracie ve vyspělých státech uvedl i možnost prosazování se globální levice. Doc. Ján Lidák (FMV VŠE, Bratislava) rozebral ve svém vystoupení problém nárazu pravicového populizmu v Evropě. Doc. Peter Weiss (FMV VŠE, Bratislava) hovořil o agendě levice a pravice se zaměřením se především na oblast zahraniční a bezpečnostní politiky. Da-

niel Šmihula (Ústav politických věd SAV, Bratislava) provedl kritické zhodnocení příčin neúspěchu slovenských levicových stran v období po roce 1989 a zvláště v parlamentních volbách 2002. Doc. Dušan Čaplovič, místopředseda strany SMER, představil svoji vizi směřování své politické strany, jež by měla podle jeho názoru sledovat třetí cestu sociální demokracie, vystupovat proti deataizaci prosazované pravicovými politickými stranami a zvláště zdůraznil potřebu podpory rozvoje vzdělanosti a informačních technologií. Zdeněk Koudelka (PrF MU, Brno), poslanec PS PČR za ČSSD, zevrubně seznámil přítomné s historií a současným stavem vztahu dvou nejsilnějších levicových stran v ČR, tedy KSČM a ČSSD. Hovořil i o tzv. bohuminském usnesení zakazujícím spolupráci ČSSD s KSČM, jež označil za vyžilé. Dr. Marek Migalski (Institut politických věd a žurnalistiky, Katowice) ve svém příspěvku charakterizoval základní rysy vývoje politické pravice v Polsku. Konstatoval její rozdělenost a labilitu, což srovnal s vývojem stabilní a v průběhu 90. let rostoucí sociálnědemokratické levice. Margita Čepčíková (PrF UPJŠ, Košice) představila výsledky průzkumu zjišťujícího současné politické orientace studentů Právnícké fakulty UPJŠ v Košicích. Radim Gonda (FSS MU, Brno) se ve svém příspěvku zabýval vztahem slovenské Strany demokratické levice, zájmových skupin a spřízněných organizací SDL. První den konference zakončil Eduard Chmelár (prezident ISOS, Bratislava), jenž ve svém vystoupení i v předcházejících diskusních příspěvcích kriticky zhodnotil aktuální stav slovenské politické levice. Vyslovil názor, že stávající politická levice se vyčerpala tematicky, nikoli ideologicky. Zatímco pravice vtačila společnosti svoji stupnici hodnot, levice nenabízí projekci, nýbrž pouze korekci. Levice podle Chmelára již nedokáže přesvědčit celospolečenským projektem, kterým vůbec nedisponuje. Zdůraznil, že alternativa neznámená variantu stávajících společensko-politických koncepcí, a ve svém

vystoupení, jež dokázalo vzbudit velkou pozornost a navodit diskusní atmosféru, se pokusil představit pohled na alternativu nahrazující současnou politickou levici, resp. její programatickou a hodnotovou základnu. Za takovou alternativu označil sociální ekologii spojenou se samosprávnými principy.

Druhý jednací den zahájil doc. Svetozár Krno (FF UKF, Nitra), jenž se zabýval volební kampaní před slovenskými parlamentními volbami v roce 2002. Vedle řady dalších vlivů, jež zasáhly do jejího průběhu, zmínil také zasahování do vnitroslovenských záležitostí ze strany evropských struktur a kampaní na aktivizaci politikou znechucených voličů. Doc. Ján Koper (FPVMV UMB, Banská Bystrica) ve svém příspěvku charakterizoval slovenskou politickou levici. Uvedl, že levice není slovenskému politickému vědomí zcela vlastní a že základem slovenské národní ideje nebyly levicové myšlenky. Z historického hlediska za zakotvenou ve slovenském vědomí označil pouze komunistickou levici, zatímco rozdrobená nekomunistická levice představuje „novinku“. Následně provedl rozbor teoreticky stanovitelných scénářů vývoje rozdrobené slovenské politické levice a zamyslel se nad možnými obecně přijatelnými body shody jako východiska pro společný postup. Ne-standardní příspěvek přednesl Dušan Turan (Slovenská socio-synergická společnost, Žilina), jenž představil základy socio-synergického pohledu na společenský a globální vývoj. Základní principy pravicové konzervativní politiky a rozdíl mezi nimi a základními principy levicové politiky charakterizoval ve svém vystoupení místopředseda malé slovenské pravicové strany OKS a bývalý poslanec NR SR za DS Peter Tatár. Po příspěvku doc. Jozefa Rybárika (Stavebná fakulta STU, Bratislava), který konstatoval, že slovenská pravice i levice se v procesu globalizace ocitá na principech neoliberalismu, vystoupil Ján Juhás (FF

PU, Prešov), jenž informoval o výsledcích podrobného sociologického průzkumu zabývajícího se identifikací a subjektivním hodnocením politických sil, politickou sebeidentifikací a hodnotovými preferencemi levicové a pravicové orientovaných studentů FF Prešovské univerzity. Milan Čáky (FF UCM, Trnava) hovořil o otázce levice a pravice v procesu globalizace a vyslovil názor, že se v současné době těžko hledá obsah levicové politiky. Doc. Štefan Volner (FPVMV UMB, Banská Bystrica) na toto téma navázal a konstatoval nejasnost budoucích projevů procesu globalizace v oblasti konkrétní budoucí podoby levice a pravice. Zároveň poukázal na nástup tvrdého realistického kurzu v mezinárodních vztazích a proměnu technologie moci. Změna mocenské rovnováhy a změna stability globálního mocenského systému je propojena se sociální a ekonomickou ne/stabilitou, jež následně ovlivňuje stabilitu stranického systému, uvedl doc. Volner. Poslední příspěvek konference přednesla Jana Šutajová, jež se zabývala srovnáním tématu reformy veřejné správy ve volebních programech slovenských politických stran před parlamentními volbami 2002.

Na konferenci odezněly příspěvky jak představitelů společenskovední obce, tak vystoupení účastníků dříve či aktuálně politicky se angažujících. U řady přítomných se obě sféry, tedy sociálně vědní i politická, proluly, což nicméně nezpůsobilo problém, ale naopak spíše přispělo k větší normativní i analytické rozmanitosti celé konference, která však mohla být tematicky vymezena spíše úžeji. Konference se také stala příležitostí k výměně informací a utvrzení existujících i navázání nových vědeckých kontaktů mezi představiteli většiny slovenských a některých českých a moravských společenskovedních pracovišť. Přednesené příspěvky budou publikovány ve sborníku, jenž by měl být vytištěn v září tohoto roku.

Radim Gonda